ULKOMINISTERIÖ
Oikeuspalvelu
OIK-20 Katja Fokin

LAUSUNTO

07.03.2022

PC0TQ3UY-19

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle

Viite
Ulkoasiainvaliokunta 10.3.2022 / HE 12/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia
Asiantuntijalausunto; Hallituksen esitys Namibian kanssa tehdyn perhe- ja puolisosopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt ulkoministeriön asiantuntijaa kuultavaksi ja mahdollista kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Namibian kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi.

Ulkoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Namibian kanssa tehdyn perhe- ja puolisosopimuksen sekä sopimuksen voimaansaattamislain. Sopimuksen tavoitteena on mahdollistaa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenten työnteko Namibiassa – ja vastavuoroisesti Suomessa - ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksestaan. Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoiden työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immuniteetista luopuminen, ellei työnteon ehdoista tehdä erillistä sopimusta hallitusten välillä.

Sopimuksessa säännellään tarkemmin työtä koskevia edellytyksiä, lupamenettelyä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemaa. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä. Sopimuksen perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Näin ollen perheenjäsen on Suomessa työskentelyn osalta tuloverovelvollinen Suomeen. Lisäksi työantaja perii perheenjäsenelle maksetusta palkasta lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut.

Ansiotyön laadulle ei aseteta rajoituksia, mutta ammattiin mahdollisesti liittyvistä pätevyysvaatimuksista ei tehdä poikkeusta. Lupa voidaan evätä, jos turvallisuussyistä tehtävään voidaan palkata vain vastaanottajavaltion kansalainen. Työtä tekevä perheenjäsen ei ole vapautettu vastaanottajavaltion

siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä. Rikosoikeudellista koskemattomuutta sovelletaan

myös perheenjäsenen ansiotyön yhteydessä ilmeneviin tekoihin, mutta lähettäjävaltio sitoutuu harkitsemaan perusteellisesti jokaista vastaanottajavaltion pyyntöä rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumiseksi silloin, kun kysymys liittyy perheenjäsenen ansiotyöhön.

Perheenjäsenen työlupa katsotaan pääsääntöisesti päättyneeksi lähetetyn virkamiehen tehtävän päättyessä vastaanottajavaltiossa. Työ, johon sopimuksen perusteella on ryhdytty, ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan asumista vastaanottajavaltiossa luvan päättymisen jälkeen.

Suomessa työskenteleville diplomaattien perheenjäsenille perhe- ja puolisosopimus merkitsee sitä, että näillä henkilöillä on oikeus työntekijän oleskelulupaan ilman saatavuusharkintaa. Kyse on käytännössä hyvin rajallisesta määrästä henkilöitä.

Sopimus vastaa sisällöltään pitkälti muita vastaavia perhe- ja puolisosopimuksia. Perheenjäsenen määritelmässä on kuitenkin sopimuskohtaisia eroja.

Perhe- ja puolisosopimuksilla poistetaan ennakolta esteitä diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön puolisoiden ja perheenjäsenten työnteolta niissä vastaanottajavaltioissa, joissa työnteon edellytyksenä on valtiosopimus. Suomessa tämän arvioidaan vähentävän asiaan osallisena olevien viranomaisten (ulkoministeriö, työ- ja elinkeinotoimistot, Maahanmuuttovirasto) neuvonta- ja selvitystyötä sekä sujuvoittavan lupakäsittelyä, kun saatavuusharkinta poistuu. Lisäksi sopimukset selkeyttävät mahdollisissa tulkintatilanteissa henkilön työskentelyyn liittyvää lainkäytöllistä koskemattomuutta. Toisaalta sopimusten arvioidaan helpottavan Suomen ulkomailla olevien edustustojen henkilöstön tarvetta selvittää yksittäistapauksissa työnteon edellytyksiä.

Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen edistää osaltaan myös tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain tavoitteiden ja ulkoministeriön perhepoliittisten tavoitteiden toteutumista, ja lisäävät ulkoasiainhallinnossa työskentelevien henkilöiden siirtohalukkuutta. Sopimuksilla on merkitystä myös yksittäisen henkilön oikeussuojan kannalta, koska täydellistä luopumista diplomaattistatuksesta ei ole pidettävä suositeltavana edustuston henkilöstön puolisoiden työllistymisen mahdollistamiseksi.

Suomella on voimassa perhe- ja puolisosopimus Kanadan (SopS 12/1989), Iso-Britannian (SopS 24/1990), Amerikan Yhdysvaltojen (SopS 13/1996), Unkarin (SopS 20/2003), Chilen (SopS 85/2005), Serbian (SopS 30 ja 31/2016), Vietnamin (SopS 34 ja 35/2016), Israelin (SopS 40 ja 41/2016), Argentiinan (SopS 56 ja 57/2016), Etelä-Afrikan (SopS 2 ja 3/2018), Kolumbian (SopS 8 ja 9/2019), Perun (SopS 10 ja 11/2019), Intian (SopS 13 ja 14/2019) ja Brasilian (SopS 16 ja 17/2019) kanssa.

Liitteet -

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Oikeuspalvelu
OIK-20 Katja Fokin

Asiasanat	VALTIOSOPIMUKSET, DIPLOMAATTISET ERIOIKEUDET JA VAPAUDET, NAMIBIA
Hoitaa	**OIK-20**
Hoitaa UE	
Koordinoi	
Tiedoksi	ALI-01; ALI-30; AVS-KEO; AVS-PAL; OIK-01; OIK-02; OIK-10; OIK-40; PRO-00; UKKMI-00; UMI-00; VSI-00 WIN

Laatija jakanut